

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum vita actiua maneat post hanc vitam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

dentissimus, & sapientissimus rite haberi solet.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd operationes morales specificantur ex fine, vt supra habitum est: & ideo ad uitam contemplatiuam illa cognitio pertinet, quae finem habet in ipsa cognitione veritatis. Cognitio autem prudentiae, quae magis habet finem in actu appetitiuae virtutis, pertinet ad uitam actiuam.

AD II. dicendum, qd occupatio exteriorum reum facit hominem minus videre in rebus intelligibilibus, quae sunt separatae a sensibilibus, in quibus operationes actiuae vitae consistunt: sed tamen occupatio exterior actiuae vitae facit hominem magis clare videre in iudicio agibilibus, quod pertinet ad prudentiam tum propter experientiam, tum propter mentis attentionem: quia vbi intendis, ibi ingenium ualet, ut Sallustius dicit.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Vtrum docere sit actus vitae actiuae, an contemplatiuae.

AD TERTIUM sic procedit. Vt docere non sit actus vitae actiuae, sed contemplatiuae. Dicitur n. Grego. super Ezechielem, qd uiri perfecti bona caelestia, quae contemplari poterunt, fratribus denuntiant, eorumq; animos in amorem intima claritatis accendunt: sed hoc pertinet ad doctrinam, ergo docere est actus uitae contemplatiuae.

¶ 2. Præ. Ad idem genus uitae vt reduci actus & habitus: sed docere est actus sapientiae: dicit n. Philo. in prin. metaph. qd signum scientis est posse docere. Cum ergo sapientia, uel scientia pertineat ad uitam contemplatiuam, uidetur qd etiam doctrina ad uitam contemplatiuam pertineat.

¶ 3. Præ. Sicut contemplatio est actus uitae contemplatiuae, ita & oratio: sed oratio qua quis orat pro alio, nihilominus pertinet ad uitam contemplatiuam, ergo qd aliquis ueritatem mediata in alterius notitiam per doctrinam deducat, uidetur ad uitam contemplatiuam pertinere.

SED CONTRA est qd Greg. dicit sup Ezechiel. Actiua uita est, panem esurienti tribuere, uerbo sapientiae nescientem docere.

RESPON. Dicendum, qd actus doctrinae habet duplex obiectum. Fit n. doctrina per locutionem,

locutio autem est signum audibile interioris conceptus. Est ergo unum obiectum doctrinae, id quod est materia, siue obiectum interioris conceptionis: & quantum ad hoc obiectum, quoniam doctrina pertinet ad uitam actiuam, quoniam ad contemplatiuam. Ad actiuam quidem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, ut per eam in exteriori actione dirigatur. Ad contemplatiuam autem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, in cuius consideratione & amore delectatur. Vnde Aug. dicit in lib. de uerbo Domini. Eligant sibi partem meliorem. si uita contemplatiua, uacent uerbo, inhiant doctrinae dulcedini, occupentur circa scientiam salutarē. Vbi manifeste dicit, doctrinam ad uitam contemplatiuam pertinere. Aliud uero obiectum doctrinae est ex parte sermonis audibilis, & sic obiectum doctrinae est ipse audiens: & quantum ad hoc obiectum, omnis doctrina pertinet ad uitam actiuam, ad quam pertinent exteriores actiones.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd autoritas illa expressè loquitur de doctrina quantum ad materiam, prout uersatur circa considerationem, & amorem ueritatis. AD II. dicendum, qd habitus & actus coequantur in obiecto: & ideo manifeste illa ratio procedit ex parte materiae interioris conceptionis. Intantum n. ad sapientiam, uel scientiam pertinet posse docere, in quantum potest interiorem conceptum uerbis exprimere ad hoc, qd possit alium adducere ad intellectum ueritatis.

AD III. dicendum, qd ille qui orat pro alio, nihil agit erga illum, pro quo orat, sed solum erga Deum, qui est intelligibilis ueritas: sed ille qui alium docet, aliquid circa eum agit exteriori actione. Vnde non est similis ratio de utroque.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum uita actiua maneat post hanc uitam.

AD QUARTUM sic procedit. Vt quod uita actiua maneat post hanc uitam. Ad uitam n. actiuam pertinent actus moraliū uirtutum, ut dictum est: sed uirtutes morales permanent post hanc uitam, ut August. dicit in 14. de Trin. ergo uita actiua permanent post hanc uitam.

¶ 2. Præ. Docere alios, pertinet ad uitam actiuam, ut dictum est: sed

nis transeuntis est ipsa materia perficienda, ita obiectum actus legendi est ipse audies perficiendus per doctrinam actum immutatum in ipsum audientem, seu legentem tam extra quod ad sensum, quam intus quo ad intellectum, quantum est ex parte ipsius actus docendi, quamuis forte audiens nihil proficiat. Et propterea ex hac parte omnis doctrina spectat ad uitam actiuam siue doceat actionem, siue contemplationem.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum quartum.

IN articulo quarto, eiusdem questionis notanda ualde doctrina occurrit: in responsione ad secundum: quoniam inde solutio illius occultae questionis habetur. An scilicet homines beati assumpti ad ordines angelorum, ita quod sint superiores quibusdam angelis, illuminant angelos minus beatos, i.e. quos constat esse inferiores in ordine beatitudinis. Verbi gratia. An sanctus Petrus post qd sit inter Seraphim, illuminet angelos qui sunt in ordine Cherubim, & sic de alijs. Ex hoc enim loco habes ab auctore partem negatiuam scilicet quod homines puri non illuminant angelos, imo nec alios homines inferiores ibidem beatos: quoniam haec est differentia inter homines & angelos ibidem, quod in hominibus non remanet uita actiua, ad quam spectat docere, quod ibi uocatur illuminare. In angelis autem utique ad finem mundi utraque uita quodammodo est: quoniam & contemplantur: & sunt administratores spiritus in ministeriis misti &c. Nec solum haec differentia ponitur in littera, sed ratione ibidem probatur scilicet quia illuminationes sunt de his quae pertinent ad dispensationem ministeriorum Dei. Angelis autem secundum naturam suam ordinem

In serm. 27. ante mediu tom. 10.

In 30 art. 4. ad 1. Et 1. 2. q. 67. art. 1. ad 2. Et 3. dist. 37. q. 1. art. 1. Et 3. con. ca. 63. h. Et ver. q. 1. art. 4. ad 2. Artic. huius quæsit.

nem competit adm-
nistratio inferioris
creaturae: & propte-
rea eis conuenit illu-
minare inferiores.
Homo uero quia lec-
cundum naturam ordi-
nem non est admi-
nistratio inferioris
creaturae, nec homi-
ni promissa est simi-
ludo cum angelis,
quod ad ea quae spe-
ctant ad ordinem na-
turae, quale est esse
administratum in-
ferioris creaturae: ideo
hominibus beato non
conuenit illuminare.
Ex
quibus collige respō-
sionem litera q. cum
in beatus sit duorum
notitia. I. ipsius Dei,
qua essentia beati-
tudinis, & ministerio-
rum Dei, quae medi-
tationibus angelis exequi-
tur in hoc mundo, quod
ad primam notitiam
nec homo, nec ange-
lus illuminat alium
inferiorem: quod ad
sanctorum uero noti-
tiam, non hominis, sed
angelus est illuminare:
quia ad angelorum
& non hominum of-
ficiū hoc spectat.
Nec fallaris ex hoc,
putans homines bea-
tos, puta, sanctum
Petrum, numquam
diuina dispensatione
circa nos aliquid ope-
rari. hoc enim ab hac
quaestione alienum
est, quoniam de bea-
tis inter se q. sitio est.
An autem sancti ali-
quid immediate per
se ipsos, uel per ange-
lorum ministerium,
qui nomine illorum
sanctorum se uocant,
nos quandoque illu-
minant, aut circa nos
aliquid operentur, non
facile diuini, quan-
doquidem ratio praedi-
cta ducit ad parte
negatiuam: dispensa-
tio autem diuina ad
partem affirmatiuam.
Legimus enim, quod
multa corpora san-
ctorum surrexerunt
cum Christo, & ap-
paruerunt multis, pro-
culdubio beati: cum
essent sancti, & reitru-
rectionem Christi
(apparendo multis)
attestantes. Et propte-
rea non incongrue
dici posse uidentur, q.
ordo caelestis patrie
beatorum inter se
numquam uariatur,
ut auctor in 1. lib. do-
cuit, eo q. uariatio il-
la miraculose fieret.
Et cum miracula fiat
propter utilitatem, ut
Apostolus docet, fru-

in futura uita, in qua similes eri-
mus angelis, poterit esse doctri-
na, sicut & in angelis esse uis, quo-
rum vnus alium illuminat, pur-
gat, & perficit, quod refertur ad
scientiae assumptionem, ut patet
per Dionys. 7. c. caelest. hierarch.
* ergo uidetur quod uita actiua
remaneat post hanc uitam.

¶ Præter illud quod de se est du-
rabilibus, magis uis posse post
hanc uitam remanere: sed uita
actiua uis esse de se durabilior di-
cit. n. Greg. super Ezech. * q. in
uita actiua fixi permanere possu-
mus: in contemplatiua autem
intenta mente manere nullo
modo ualemus. ergo multo ma-
gis uita actiua potest manere
post hanc uitam, quam contem-
platiua.

SED CONTRA est, quod Gre-
g. dicit super Ezech. ¶ Cum præ-
senti seculo uita aufertur actiua:
contemplatiua autem hic inci-
pit, ut in caelesti patria perfici-
atur.

RESPON. Dicendum, q. sicut
supra dictum est, uita actiua ha-
bet finem in exterioribus acti-
bus, qui si referantur ad quietem
contemplationis, iam pertinent
ad uitam contemplatiuam. In
futura autem uita beatorum
cessabit occupatio exteriorum
actuum: & si qui actus exte-
riores sint, referentur ad finem
contemplationis. Vt enim August.
dicit in si. de ciuit. Dei. * Ibi uaca-
bimus, & uidebimus: uidebi-
mus, & amabimus: amabimus,
& laudabimus. Et in eodem ¶
si. præmittit, quod ibi Deus sine
fine uidebitur, sine fastidio ama-
bitur, sine fatigatione laudabi-
tur. Hoc munus, hic affectus, hic
actus erit in omnibus.

AD PRIMUM ergo dicendum,
q. sicut supra dictum est, uirtu-
tes morales manebunt non se-
cundum actus, quos habent cir-
ca ea quae sunt ad finem, sed se-
cundum actus quos habent cir-
ca finem. Huiusmodi enim actus
sunt secundum quod consti-
tuunt quietem contemplatio-
nis, quam August. ¶ in præmissis
uerbis significat per uacationem,
quae est intelligenda non solum
ab exterioribus tumultibus, sed
etiam ab interiori perturbatio-
ne passionum.

AD II. dicendum, q. uita con-
templatiua, sicut supra dictum
est, præcipue consistit in con-
templatione Dei: & quantum
ad hoc, unus angelus alium non

docet, quia ut dicitur Matth. 18.
de angelis pusillorum, qui sunt
inferioris ordinis, q. semper ui-
dent faciem Patris. Sic & in fu-
tura uita nullus hominum alium
docebit de Deo, sed omnes ui-
debimus eum sicuti est ut ha-
betur 1. Ioan. 3. Et hoc est quod
Hier. 3. dicitur, non docebit ul-
tra uir proximum suum, dicens,
Cognosce Dominum. Omnes enim
me a minimo eorum usq. ad maxi-
mum pertinent ad dispensationem
Dei unus angelus docet alium, ¶
pando, & perficiendo: & secundum
quid de uita actiua quoniam mundum
q. administrationi inferioris creaturae
quod significatur per hoc, q. laudat
in scala ascendentes, quod pertinet ad
tationem: & descendentes, quod pertinet ad
nem. Sed sicut dicit Greg. 2. moral. ¶
uina uisionis foris exiunt, ut interne
tationis gaudijs priuentur: & ideo in
guitur uita actiua a contemplatiua
qui per opera uita actiua impediunt
tatione. Non autem promittitur nobis
angelorum quantum ad administratio-
rius creaturae, quae nobis non con-
dum ordinem naturae nostrae sicut con-
lis, sed uisionem Dei.

AD III. dicendum, quod durabilior
uita in statu praesenti, excedens durabilior
contemplatiua, non prouenit ex proprie-
tate uita actiua, sed ex consideratione
nostrae, qui ex corporis grauitate reuolu-
titudine contemplationis. Unde dicitur
Grego. quod ipsa sua infirmitate ab
tanta celsitudine repulsus animus in
relabitur.

DE COMPARATIONE uita actiua ad
contemplatiuam, in quatuor arti-
culis diuisa.

¶ ENDE considerandum
est de comparatione
uita actiua ad contem-
platiuam.

ET CIRCA hoc quatuor
quatuor.

¶ Primo, Quae sit potior, uel di-
gnior.

¶ Secundo, Quae sit maioris mo-
riti.

¶ Tertio, Vtrum uita contem-
platiua impediatur per acti-
uam.

¶ Quarto, De ordine uirtutum.

ARTICVLVS PRIMVS
Vtrum uita actiua sit potior quam
contemplatiua.

AD PRIMUM sic proceditur
¶ Vt q. uita actiua sit potior
contemplatiua. Quod. n. est me-
liorum, uis esse honorabilis &
melius, ut Philo. dicit in 3. topi-
co. * sed uita actiua pertinet ad
maiores. Sed praeterea, qui sunt

Ca. 7. a me-
dio, & ca. 6.
ecclie. hic-
car. a med.

Hom. 6. post
med. illius.

Homil. 14.
post med.
illius.

Art. 1. huius
quaest.

L. 22. c. 11.
circa h. 10. 5.

L. 22. ca. 11.
inter princ.
& med. 10. 5

1. 1. q. 67. ar-
ticul. 1.

In corp. ar.

Q. Praeced.